

Lähtettäjä: Haukiveden kalatalousalue

18.12.2022

Alaharjuntie 14

58900 Rantasalmi

Sähköposti: haukivesikalatalousalue@gmail.com

Vastaanottaja: Itä-Suomen aluehallintovirasto

PL 50

50101 Mikkeli

kirjaamo.ita@avi.fi

VASTINE ISAVI / 2999 /2022

Stora Enso Oyj:n Varkauden tehtaan toiminnan olennainen muuttaminen ja toiminnanaloittamislupa sekä energiatuotantolaitoksen lupamääräysten tarkastaminen BAT-päätelmien mukaiseksi, Varkaus.

1. Kemikaalien ja nestemäisten polttoaineiden varastointi, sekä Miiluniemen varastoalue.

Haukiveden kalakannat ja niiden terveys ovat riippuvaisia hyvästä vedenlaadusta. Aikaisempi ja nykyinen kuormitus on havaittavissa sedimentissä, jonka haittavaikutukset (hajoamistuotteet) siirtyvät eliöstöön. Varastoinnin riskeistä ja haitoista mainittiin jo edellisellä lupakaudella ja haitta on havaittavissa Varkauden alapuolisen vesialueen sedimentissä ja vesimassassa esiintyvistä **mikromuovista, Tbt ym raskasmetalleista**.

Tarvekartoituksen yhteydessä on laadittava myös välitön **investointisuunnitelma** kaikkien ympäristölle haitallisten aineiden kuljetuksista, varastoinnista ja siirroista tehtaan ulko- ja sisäpuolella ympäristön saastumisen ehkäisemiseksi.

Miiluniemen varastoalueen tuhkien varastointi ja hyötykäyttö on järjestettävä asianmukaisesti, jotta alueelta ei pääse hulevesien mukana päästöjä vesistöön. Hyötykäytön suunnittelu yhteistyössä eri intressitahojen kanssa on perusteltua.

2. Vesistövaikutukset ja päästöt vesistöön - kuormitusrajat

Varkauden teollisuus ja kaupunki kuuluvat merkittävimpiin pistekuormittajiin Haukivedellä. Kuormitusraja-arvoja asetettaessa tulisi **päästön asettua tasolle, jolla ei ole haittavaikutuksia ympäristöön**. Poikkeustilanteet ovat merkittävä osuus kokonaispäästöstä ja sen vaikutus

vesistöön riippuu myös vuodenajasta, laimenemis-, ja sääoloista. **Mikäli poikkeustilanteita varten ei aseteta vuorokausikohtaista päästöarvoa tai erillistä korvausperustetta e/m³, ei se myöskään kannusta investoimaan riittäviin vedenpuhdistusjärjestelmiin ja varoaltaisiin. Finnforell Oy:n poikkeustilanteet on laskettava luvanhakijan kuormituksen raja-arvoihin, vaikka jätevesi laskettaisiin suoraan vesistöön. Jätevedenpuhdistamon kapasiteetti on oltava riittävä ennen toiminnan tehostamista. Kuormituksen lisääminen Haukiveteen on EU:n vesipuitedirektiivin ja Haukiveden vesienhoitosuunnitelman tavoitteiden vastaista toimintaa.**

Lisääntyvä ravinnekuormitus aiheuttaa vesialueen rehevöitymistä ja muutoksia kalakantoihin. Saalistietojen keräämistä ja koekalastuksia ei toteuteta nykyisin asianmukaisesti ja riittävällä laajuudella. Varkauden tehtaiden ja kaupungin kuormitus on laaja-alaista ja hoitokalastuksella ei saada pysyvää vaikutusta vedenlaatuun. **Hoitosuunnitelman ja kalastonseurannan laadintaa varten on kaikkien kuormittajien, Ely:n ja vesialueenomistajien toimittava yhteistyössä, sekä sitouduttava vesipuitedirektiiviin vedenlaadun tavoitetilan saavuttamiseksi. Esitetty kalatalousmaksu on riittämätön toteuttamaan laajempia hoitotoimenpiteitä ja -suunnitelmia.**

Kuormitus ei kuvaa kaikkea Stora Enso Oyj:n vaikutuksia. Järvitaimen, -lohi ja järvisiian osuus saaliista on merkittävästi alentunut tehtaan olemassaolon aikana, vaikka istutuksia on tehty useampana vuosikymmenenä. Varkauden koskien vaikutus kutualueena on suurempi kuin kalatalousmaksu ja lupaprosessi antaa ymmärtää. Stora Enso Oyj:n vedenkäyttö ja sähköntuotannon haittavaikutukset virtakutuisille lajeille ovat olleet korvaamattomia. **Kalatalousmaksun suuruus on määrättävä korvaamaan myös koskien ennallistamisen jälkeisiä toimenpiteitä ja siihen tarvittavia tutkimuksia.**

Kalatalousmaksussa on huomioitava poikkeuksellisesti kohonnut inflaatio vuoden 2022 aikana. Mikäli maksulla on tarkoitus suorittaa hoitotoimenpiteitä, -suunnittelua ja tutkimusta on korvauksen perustuttava toimenpiteiden arvoon. Näin ollen kalatalousmaksun peruste tulisi muuttaa toimenpidevelvoitteeksi.

Stora Enso Oyj:lla on ennallistamisvelvollisuus toiminnan päätyttyä.

2. Kalataloudellinen tarkkailuohjelma

Kalataloudellista tarkkailuohjelmaa ei ole toteutettu lupakaudella standardin mukaisesti. Haukiveden kalatalousalueella tulee olla vesialueenomistajien edunvalvojana mahdollisuus vaikuttaa tarkkailuohjelman sisältöön ulkopuolista asiantuntijaa käyttäen. **Viranomaistyönä toteutettu tarkkailuohjelma on riittämätön.**

3. Hakijan korvaus ammattikalastajille

Kalakantojen tila vaikuttaa kaupallisen kalastajan toimintaedellytyksiin. Muikkukantojen heikko tila vuodesta 1988 lähtien on vaikuttanut merkittävästi kaupallisten kalastajien kannattavuuteen. Muikku ei ole palautunut pyyntivahvuuteen, vaikka Haukiveden Peonselällä kanta on ollut runsas ja vaihtelee luonnollisesti. Lähtökohtaisesti velvoitealueen alapuolinen vesistö on vedenlaadultaan erinomaista, jossa muikulla on mahdollisuus lisääntyä. Kuormituksen lisääntyessä myös muikkukannan vahvistumisen mahdollisuudet heikkenevät ja särkikalojen määrä lisääntyy, sekä kasvu hidastuu. **Muikku on sisävesien tärkein kaupallinen saalislaji. Kaupallisille kalastajille tulee korvata kuormituksesta aiheutunut saalismenetykset täysimääräisesti.**

Rantasalmella 18.12.2022

Haukiveden kalatalousalue